

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej Pana mgr inż. arch. Mosleh Ahmadi

pt.: „ *Exploring the Relationship Between Daylighting and User Behaviour: An Empirical Study of Contemporary Public Libraries in the Tri-City*”/ „Poszukiwanie zależności między doświetleniem naturalnym a zachowaniem użytkowników: badania empiryczne współczesnych bibliotek publicznych w Trójmieście”

wykonanej pod opieką promotorską

Pani dr hab. inż. arch. Justyny Martyniuk-Pęczek, prof. PG

oraz promotorki pomocniczej: Pani dr Natalii Sokół

w Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej

1. Podstawa opracowania

- 1.1. Zlecenie Przewodniczącej Rady Dyscypliny Architektura i Urbanistyka Politechniki Gdańskiej, Pani prof. dr hab. inż. arch. Lucyny Nyki, na opracowanie recenzji rozprawy doktorskiej mgr inż. arch. Mosleh Ahmadi : pismo nr W-39/63/2026/WAR z dnia 25.05.2025 (wpłynęło 12.06.2026) oraz związana z nim umowa o dzieło
- 1.2. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., art. 187 (Dz. U. z 2023 r. poz. 742) z późniejszymi zmianami
- 1.3. Rozprawa doktorska: Mosleh Ahmadi „ *Exploring the Relationship Between Daylighting and User Behaviour: An Empirical Study of Contemporary Public Libraries in the Tri-City*”, Politechniki Gdańska, Gdańsk 2026 (wpłynęła 12.06.2026) – opracowany tom A4 wraz z wersją elektroniczną (pendrive)

1. Ocena części formalnej rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska Pana mgr inż. arch. Mosleh Ahmadi „ *Exploring the Relationship Between Daylighting and User Behaviour: An Empirical Study of Contemporary Public Libraries in the Tri-City*” jest jednotomowym, ilustrowanym opracowaniem w formie wydruku komputerowego formatu A4 o objętości 332 stron (w tym 319 numerowanych) wraz z standardowymi

w Politechnice Gdańskiej formularzami otwierającymi tom. Całość materiału została też przekazana w formie elektronicznej (pendrive). Pracę opracowano i przedstawiono do oceny w języku angielskim, w dyscyplinie *architektura i urbanistyka*, co wykazano na formularzach wpiętych na początku tomu oraz na stronie tytułowej.

Struktura formalna rozprawy doktorskiej jest prawidłowa. Od większości rozpraw doktorskich w dyscyplinie odróżnia ją znaczna liczba załączników (*Appendices 1-9*), które zajmują ponad połowę tomu (str. 198- 332). Decyzja o umieszczeniu tak dużej części materiału w formie załączników była całkowicie uprawniona. Zawierają one bowiem, w ogromnej większości, szczegółowe dane badawcze w formie zestawień tabelarycznych i załączników graficznych. Pokazuje to ogrom pracy wykonanej Doktoranta, przy czym nie zaburza narracji prowadzonej w tekstowej (podstawowej) części rozprawy.

Tom rozpoczynają: formularz z tytułem rozprawy podpisane przez Promotorkę i Promotorkę Pomocniczą; podpisane odręcznie przez Doktoranta (z datą 20 kwietnia 2026) „Oświadczenie Autora rozprawy doktorskiej” oraz kolejny formularz: „Opis Rozprawy Doktorskiej” zawierający ponownie tytuł, słowa kluczowe oraz wymagane ustawowo streszczenie. Wszystkie te dokumenty przedstawiono w dwóch wersjach językowych : polskiej i angielskiej. Ta część tomu nie jest numerowana (łącznie 6 stron).

Po stronie tytułowej, zamieszczono dwustronicowy spis treści – *Contents*, a następnie stronę z mottem - *Epigraph*, fragmentem kurdyjskiego poematu „Ostatnie drzewo granatu” którego autorem jest Bachtyar Ali (przetłumaczony także na języki: polski i angielski). Po nich umieszczono jednostronicowy *Abstract* ze słowami kluczowymi w jęz. angielskim oraz jednostronicowe *Acknowledgements*, zawierające podziękowania dla osób i instytucji, które przyczyniły się do przeprowadzenia badań i powstania rozprawy. Ta część rozprawy również nie jest numerowana (łącznie kolejnych 6 stron).

Merytoryczną zawartość rozprawy (str. 1- 197) podzielono na sześć części: *Introduction* (str.1-22); *Chapter 1. Review of Contemporary Library Buildings* (str. 23-51); *Chapter 2. Research Design and Survey* (str. 52-96); *Chapter 3: Modeling and Simulations* (str.97-120); *Chapter 4: Pattern Recognition and Data Layers Analysis* (str.121-168) oraz *Conclusions* (str. 169-183). Całość kończy zestawienie bibliografii *References* (str.184-197), które zawiera 187 pozycji (przede wszystkim międzynarodowych). Zgodnie z dobrymi praktykami w nauce, poszczególne części merytoryczne rozprawy zostały podzielone na podrozdziały, numerowane w *Introduction* i *Conclusions* cyframi rzymskimi (odpowiednio: I-XII oraz I-III), a w rozdziałach 1-4 cyframi arabskimi (w razie potrzeby wprowadzano podział na podrozdziały pierwszego i drugiego rzędu). Całość tomu kończy zbiór 9 obszernych załączników *Appendices* (str. 198-336), numerowanych cyframi arabskimi (1-9). Należy je również uznać za merytoryczną część

rozprawy, przedstawiają bowiem szczegółowe wyniki badań Autora, do których w treści dysertacji zamieszczono stosowne odnośniki.

Praca została skonstruowana zgodnie z dobrą praktyką obowiązującą w rozprawach doktorskich i w innych opracowaniach naukowych. A także napisana zrozumiałym, jakkolwiek fachowym językiem, prezentującym erudycję i dobry warsztat naukowy Kandydata. Literówki są nieliczne.

Jedynym poważniejszym niedociągnięciem jest powtórzenie na str. 64 (dotyczącej biblioteki Witomino) tekstu opisującego bibliotekę Mały Kack ze str.60 (zamieniono jedynie numery ilustracji w nawiasach). Najslabszym ogniwem drukowanej wersji doktoratu jest, bogata skądinąd, strona ilustracyjna pracy. Fotografie obiektów (zwłaszcza dwóch analizowanych bibliotek), niektóre rysunki i grafy są zbyt małe i nieczytelne. Na szczęście wersja elektroniczna pozwala na dokładne zapoznanie się z nimi.

Pomimo tych drobnych uchybień, recenzent stwierdza, że pod względem formalnym rozprawa doktorska Pana mgr inż. arch. Mosleh Ahmadi „*Exploring the Relationship Between Daylighting and User Behaviour: An Empirical Study of Contemporary Public Libraries in the Tri-City*” spełnia kryteria stawiane przed tego typu opracowaniami naukowymi.

2. Ocena części merytorycznej rozprawy doktorskiej

Oceniana rozprawa doktorska Pana mgr inż. arch. Mosleh Ahmadi „*Exploring the Relationship Between Daylighting and User Behaviour: An Empirical Study of Contemporary Public Libraries in the Tri-City*” podejmuje interdyscyplinarną problematykę związaną z badaniem użytkowania współczesnych obiektów bibliotecznych w zależności od dostępu światła dziennego. Utrzymując się w dyscyplinie *architektura i urbanistyka*, dotyka szeregu innych dyscyplin, zarówno z dziedziny nauk technicznych, jak i psychologii, czy też socjologii. Układ rozprawy, omówiony w poprzedniej części recenzji, koresponduje z etapami przeprowadzanych przez Doktoranta badań. Zastosowane w rozdziałach 1- 4 krótkie wprowadzenia i zdania podsumowujące (te drugie niekiedy zbyt skromne, lub nieobecne) ułatwiają percepcję osiągniętych na różnych etapach pracy wyników badań.

W *Introduction* Doktorant prawidłowo określa cel i motywację badań, przekonująco identyfikuje lukę badawczą, formułuje główną tezę badawczą i dwie tezy uzupełniające (str.9) oraz przedstawia nowatorską metodologię badań (str.10-15). W *Appendix 1* (str. 199-218) Doktorant ponownie bardzo szczegółowo tłumaczy metodologię badawczą, co nieco dubluje treści zawarte w *Introduction* oraz wprowadzeniach do poszczególnych rozdziałów. Ta część również kończy się bibliografią (czy wszystkie pozycje bibliograficzne z tego załącznika są również ujęte w *References* na str.184-197 ?). Nie jest jasne, czy to gotowy, nieopublikowany jeszcze

artykuł Doktoranta, czy może część innego opracowania. Być może umieszczenie go w rozprawie doktorskiej, nawet w formie załącznika, nie było konieczne.

W *Introduction* Autor identyfikuje też stan badań w zakresie głównego problemu badawczego, jakim jest „ruch użytkowników w badaniach nad oświetleniem dziennym”. Rzeczywiście, wydaje się, że w polskiej nauce takich badań prawie nie ma i zasadne jest oparcie się na szeroko rozumianej literaturze zagranicznej. Równocześnie Autor w *Chapter 1* sporo miejsca poświęca historii rozwoju obiektów bibliotek, odwołując się jedynie do źródeł zagranicznych. Podejmując się opracowania rozprawy doktorskiej w uczelni polskiej, Doktorant powinien przebadać stan badań w tym zakresie w naszym kraju. W dyscyplinie *architektura i urbanistyka* w Polsce istnieje szereg badań nad historycznymi i współczesnymi obiektami bibliotek (w tym przynajmniej trzy rozprawy doktorskie z ostatniego dwudziestolecia), a wśród ich autorów znajdują się m.in.: Nina Juzwa, Bartłomiej Homiński, Jakub Świerzawski, Magdalena Kozień-Woźniak, Justyna Kleszcz, czy Marcin Gierbienis. Duża część tych badań została opublikowana w języku angielskim w otwartym dostępie, a pozostałe są dostępne w uczelnianych bibliotekach. W dobie translatorów automatycznych, bariera językowa dla naukowca nie powinna istnieć. Brak, chociażby części tych opracowań w stanie badań i bibliografii świadczy, że Doktorant niedostatecznie przebadał stan wiedzy w dyscyplinie *architektura i urbanistyka* w Polsce, w problematyce obiektów, którymi się zajmuje. A powinien wykazać się jego bardzo dobrą znajomością.

Poprzez kolejne przybliżenia w *Introduction*, Doktorant określa zakres badań. Wątpliwości budzi bardzo rygorystyczne zawężenie tego zakresu do bibliotek publicznych, zrealizowanych w Trójmieście po 2004 roku, jako budynki wolnostojące (co udowadnia także graf – Fig.1.9. na str.44). Zestawienie wszystkich bibliotek publicznych w Trójmieście (str. 42-51) wykazuje, że na 57 placówek, zaledwie kilka to budynki wolnostojące, w tym niektóre z nich powstały przed 2004 rokiem. Większość mieści się w innych obiektach, w tym także np. centrach kultury, lub innych strukturach hybrydowych- jak np. zrealizowana w 2015 roku i doskonale funkcjonująca *Sopoteka*. Chcąc badać współczesne biblioteki publiczne w Trójmieście należało, zdaniem recenzenta, bardziej zwrócić uwagę na strukturę tych placówek. Część z nich to także współczesne adaptacje istniejących obiektów (w tym niekiedy historycznych), które zostały pominięte w badaniach. A nie powinny, ponieważ adaptując obiekt do nowej funkcji (tutaj : bibliotecznej) projektanci starają się go jak najlepiej dostosować, także pod względem jak najlepszego wykorzystania światła dziennego. Dodatkowo to adaptacja i *re-use* zastanej struktury, a nie wznoszenie nowych obiektów, powinno być przyszłością architektury, zwłaszcza w miastach europejskich. A nade wszystko, stanowiąc ponad 80% zasobu, biblioteki publiczne „nie-wolnostojące” są podstawową próbą badawczą jeśli chodzi o prześledzenie „ruchu użytkowników w zależności od oświetlenia dziennego”, większość z nich bowiem dostęp do takiego

oświetlenia posiada. Natomiast wobec tak wyśrubowanych kryteriów, okazało się, że jedynie dwie biblioteki spełniają wszystkie kryteria i zostały wybrane do badań. W części III *Conclusions*, Autor sam przyznaje, że to zbyt mała próba badawcza, aby wyniki badań móc traktować jako uniwersalne. Recenzent podczas lektury dysertacji odniósł to samo wrażenie.

Być może dlatego na str. 40-42 Doktorant opisał Bibliotekę Główną UG, która jest współczesnym budynkiem wolnostojącym, chociaż, zgodnie z kryteriami wyboru, nie poddał jej później szczegółowym analizom. Wydaje się, że z kryteriów wyboru należało usunąć jeden z dwóch warunków: „obiekt wolnostojący” lub „biblioteka publiczna”. Przy utrzymaniu pozostałych kryteriów mogłoby to dać szerszą próbę badawczą (zapewne 3-5 obiektów), która nie pozostawiałaby wątpliwości, co do jej wielkości, i zarazem, poprawności wyników. Zwłaszcza, że w obecnym stanie, każdy z dwóch wybranych do szczegółowych badań budynków prezentuje inny typ organizacji przestrzennej charakterystyczny dla współczesnych obiektów bibliotecznych. I wobec tego wiele wyników badań jest różnych. Dobrze byłoby móc porównać wyniki dla dwóch lub więcej obiektów z każdego typu.

Tym niemniej, w odniesieniu do dwóch wybranych obiektów, filii biblioteki publicznej w Gdyni : Witomino i Mały Kack, Doktorant przeprowadził rzetelne, wielokryterialne analizy i badania. Ich wyniki zaprezentował w rozdziałach 2, 3 i 4 oraz w odpowiednich załącznikach. Rysunki, schematy i grafy zaprezentowane w tych rozdziałach pomagają w zrozumieniu badań i ich wyników, chociaż niektóre z nich (zwłaszcza w Chapter 3) zostały zbyt lakonicznie opisane w części tekstowej. Pozostaje pytanie, czy i na ile przeprowadzone badania ankietowe były konsultowane z socjologiem, co jest zalecaną praktyką w badaniach przeprowadzanych przez architektów-urbanistów?

Pierwsze dwie części *Conclusions* (str. 170-181) poświęcone są zestawieniu, przedstawieniu i podsumowaniu wyników przeprowadzonych różnymi metodami badań. Doktorant czyni to w sposób zwięzły, ale zarazem zrozumiały i zgodny z dobrymi praktykami w nauce. Innowacją jest sposób połączenia badań ankietowych, z badaniami jakościowymi przeprowadzanymi wieloma metodami przy użyciu nowoczesnego oprogramowania. Jednak w *Table 3.* (str.171-172) pokazuje jedynie 5 kategorii „Users Movement in Daylight Research”, mimo, że na stronie 170 (a także wcześniej w treści rozprawy) pisze, że zidentyfikował ich 6, z czego 4 istotne dla badań. Może w tej tabeli należało konsekwentnie pokazać ich 4 lub 6?

Określony w *Introduction* cel badawczy został zrealizowany na kartach rozprawy, a główna hipoteza oraz dwie hipotezy uzupełniające częściowo udowodnione. Ponadto Autor wprowadza do dyskusji naukowej w dyscyplinie *architektura i urbanistyka* dwa nowe pojęcia. „*Jako wskaźniki obserwacyjne zdefiniowane w ramach badań wprowadzono intensywność przemieszczania się (MI) oraz efektywność przestrzenną (SE). MI odzwierciedla częstotliwość przemieszczania się użytkowników do określonych punktów w przestrzeni biblioteki, wyliczoną*

na podstawie mapowania zachowań i zarejestrowanych obserwacji. SE stanowi złożoną miarę efektywności przestrzennej, opartą na zaobserwowanych wzorcach zajętości i czasu przebywania, odzwierciedlającą skuteczność poszczególnych lokalizacji w sprzyjaniu długotrwałemu korzystaniu z biblioteki.” (str.177). Wzbogaca to dyscyplinę i poszerza wiedzę w dziedzinie nauk technicznych. W części III *Conclusions* (str.182-183), Doktorant w sposób niezwykle dojrzały określa ograniczenia zaprezentowanych w rozprawie badań, a także formułuje przyszłe możliwe kierunki tychże.

Poza wymienionymi powyżej drobnymi komentarzami dotyczącymi pewnych niedociągnięć (co do których Doktorant sam się w większości zgadza z recenzentem już w *Conclusions* na str.182-184) recenzent nie zgłasza poważniejszych uwag merytorycznych. Ogólna ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej Pana mgr inż. arch. Mosleh Ahmadi „*Exploring the Relationship Between Daylighting and User Behaviour: An Empirical Study of Contemporary Public Libraries in the Tri-City*” jest dobra.

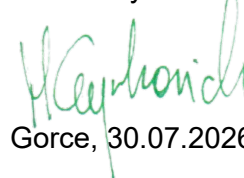
3. Konkluzja

Dysertacja doktorska Pana mgr inż. arch. Mosleh Ahmadi pt.: „ *Exploring the Relationship Between Daylighting and User Behaviour: An Empirical Study of Contemporary Public Libraries in the Tri-City*” to interesujące opracowanie naukowe, wykonane w oparciu o prawidłowo dobrane, interdyscyplinarne metody badawcze. Dysertacja doktorska wypełnia lukę badawczą. Oceniana rozprawa poszerza zasób wiedzy w dyscyplinie *architektura i urbanistyka* w Polsce, o aktualne tematy, przyczyniając się do jej rozwoju.

Strukturę i poziom edytorski rozprawy recenzent ocenia jako dobre, podobnie jej poziom merytoryczny. Przyjęte metody badawcze są uniwersalne i mogą być zastosowane także do badania innych obiektów o dowolnej funkcji. Nieliczne uwagi zgłoszone w poprzednich częściach recenzji w żaden sposób nie umniejszają przedstawionej poniżej całościowej oceny. Doktorant w sposób bardzo dobry opanował warsztat naukowy, prawidłowo formułując lukę badawczą, metody badawcze oraz realizując wyznaczony cel. Wykazał się także ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie naukowej *architektura i urbanistyka*, sformułował wnioski badawcze i aplikacyjne. A także, co szczególnie istotne u dojrzałego naukowca, prawidłowo określił ograniczenia badań i wskazał możliwe i konieczne kierunki ich rozwoju (część III *Conclusions*). Doktorant wykazał się również umiejętnością posługiwania się nowoczesnymi metodami badawczymi i oprogramowaniem służącym do przeprowadzania i analizowania badań oraz agregacji wyników.

Recenzent stwierdza niniejszym spełnienie przez Pana mgr inż. arch. Mosleh Ahmadi w rozprawie doktorskiej pt.: „ *Exploring the Relationship Between Daylighting and User Behaviour: An Empirical Study of Contemporary Public Libraries in the Tri-City*”/ „*Poszukiwanie zależności między doświetleniem naturalnym a zachowaniem użytkowników: badania empiryczne współczesnych bibliotek publicznych w Trójmieście*” merytorycznych kryteriów i wymogów wynikających z art. 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., (Dz. U. z 2023 r. poz. 742) z późniejszymi uzupełnieniami. Tym samym wnosi do Przewodniczącej Rady Dyscypliny Architektura i Urbanistyka w Politechnice Gdańskiej o kontynuację procedury, przyjęcie rozprawy doktorskiej i dopuszczenie Pana mgr inż. arch. Mosleh Ahmadi do publicznej obrony.

Prof. dr hab.inż.arch. Mateusz Gyurkovich

Gorce, 30.07.2026